

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΡΘΡΩΝ 112-199

Τα άρθρα 112 έως 186 χωρίζονται σε οκτώ μέρη, ενώ τα άρθρα 187 έως και 199 περιλαμβάνουν τις μεταβατικές διατάξεις του Συντάγματος.

➔ Άρθρα 112 έως 121

Μέρος VI. Περί των Ανεξαρτήτων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας

Σε αυτά τα άρθρα ορίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες του γενικού εισαγγελέα και του βοηθού του. Ειδικότερα, ορίζεται ότι ο γενικός εισαγγελέας «προϊσταται της νομικής υπηρεσίας της Δημοκρατίας και ο βοηθός γενικού εισαγγελέως της Δημοκρατίας έπεται τούτω. Η νομική υπηρεσία της Δημοκρατίας είναι ανεξάρτητος υπηρεσία, μη υπαγομένη εις οιονδήποτε υπουργείον» (αρ. 112 παρ.2). Επίσης, στο αρ. 113 παρ.2 ορίζεται ότι ο γενικός εισαγγελέας για χάρη του δημόσιου συμφέροντος έχει εξουσία « να κινή, διεξάγη, επιλαμβάνηται και συνεχίξη ή διακόπητ η οιανδήποτε διαδικασίαν, ή διατάσση διώξιν καθ' οιανδήποτε προσώπου εν τη Δημοκρατία δι' οιανδήποτε αδίκημα».

Στα άρθρα 115 επ. ορίζονται τα προσόντα του γενικού ελεγκτή και του βοηθού του, καθώς και τα καθήκοντά τους και συγκεκριμένα ότι αυτοί «είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι της Δημοκρατίας, και δεν αποχωρούσι της υπηρεσίας ούτε απολύονται εκ της θέσεως αυτών, ειμή υφ' ούς όρους και καθ' όν τρόπον οι δικασταί του Ανωτάτου Δικαστηρίου».

Στα άρθρα 118 επ. ορίζονται οι εξουσίες του διοικητή και του υποδιοικητή της Εκδοτικής Τραπέζης της Δημοκρατίας, οι οποίες προσομοιάζουν με τις αντίστοιχες εξουσίες του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Σύμφωνα με το αρ. 119 παρ. 1., «ο διοικητής της Εκδοτικής Τραπέζης της Δημοκρατίας, βοηθούμενος υπό του υποδιοικητού, εφαρμόζει τους νομισματικούς νόμους της Δημοκρατίας, είναι επιφορτισμένος με την διοίκησιν της Εκδοτικής Τραπέζης της Δημοκρατίας, ασκεί πάσαν ετέραν εξουσίαν και εκτελεί πάσαν ετέραν υπηρεσίαν ή καθήκον εμπίπτον εις την αρμοδιότητα της Εκδοτικής Τραπέζης της Δημοκρατίας».

➔ Άρθρα 122 έως 128

Μέρος VII. Περί της Δημοσίας Υπηρεσίας

Σε αυτά τα άρθρα δίδονται οι ορισμοί της δημόσιας υπηρεσίας, η οποία αποτελείται «κατά εβδομήκοντα επί τοις εκατόν εξ Ελλήνων και κατά τριάκοντα επί τοις εκατόν εκ Τούρκων». Συνίσταται η επιτροπή δημόσιας υπηρεσίας, κάθε μέλος της οποίας ορίζεται για περίοδο έξι ετών και πρέπει να έχει πρέπει να έχει τα προσόντα εκλογής σε βουλευτικό αξίωμα.

Στα αρ. 126 επ. ορίζονται οι αρμοδιότητες του γενικού λογιστή, ο οποίος συνεπικουρούμενος από τον βοηθό του «διευθύνει και επιβλέπει πάσαν λογιστικήν εργασίαν σχετικήν προς τα χρηματικά διαθέσιμα και το λοιπόν ενεργητικόν, ών η διαχείρισις γίνεται υπό της Δημοκρατίας ή εν ονόματι αυτής, και προς τας αναληφθείσας υπό της Δημοκρατίας ή δια λογαριασμόν αυτής υποχρεώσεως. Τηρουμένων δε των διατάξεων του Συντάγματος ή οιουδήποτε νόμου, δέχεται και ενεργεί πάσαν πληρωμήν χρημάτων της Δημοκρατίας».

➔ Άρθρα 129 έως 132

Μέρος VIII. Περί των Ενόπλων Δυνάμεων της Δημοκρατίας

Στο αρ. 129 παρ. 1 ορίζεται ο στρατός της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος συγκροτείται από δύο χιλιάδες άνδρες, «εκ των οποίων εξήκοντα επί τοις εκατόν είναι Έλληνες και τεσσαράκοντα επί τοις εκατόν Τούρκοι». Η παρ. 2 του ιδίου άρθρου ορίζει πως δεν μπορεί να επιβληθεί υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, εκτός εάν υπάρξει κοινή συμφωνία Προέδρου και Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας.

➔ Άρθρα 133 έως 151

Μέρος IX. Περί του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου

Στο αρ. 133 παρ. 1 κατοχυρώνεται το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας, που συγκροτείται από έναν Έλληνα, έναν Τούρκο και έναν ουδέτερο δικαστή, ο οποίος είναι και ο πρόεδρος. Έδρα του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι η πρωτεύουσα της Δημοκρατίας. Όπως ορίζεται στις παρ. 3 και 4 του ιδίου άρθρου, «ο ουδέτερος δικαστής δεν δύναται να είναι υπήκοος ή πολίτης της Δημοκρατίας ή του Βασιλείου της Ελλάδος ή της Τουρκικής Δημοκρατίας ή του Ηνωμένου Βασιλείου και των αποίκων αυτού» και «ο έλληνας και ο τούρκος δικαστής του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου δέον να είναι πολίται της Δημοκρατίας». Η προεδρία του ουδέτερου δικαστή είναι διάρκειας έξι ετών, ενώ «ο έλληνας και ο τούρκος

δικαστής είναι μόνιμα μέλη της δικαστικής υπηρεσίας της Δημοκρατίας, και παραμένουν εν υπηρεσία μέχρι του εξηκοστού ογδόου έτους συμπεριλαμβανομένου». Οι συνεδριάσεις του Δικαστηρίου είναι δημόσιες, όμως «δύναται να αποφασίσει να συνεδριάσει παρουσία μόνον των διαδίκων, αν υπάρχωσι τοιούτοι, και των υπαλλήλων του Δικαστηρίου, εάν θεωρή ότι τούτο επιβάλλει το συμφέρον της ομαλής διεξαγωγής της διαδικασίας ή η ασφάλεια της Δημοκρατίας ή τα δημόσια ήθη».

Το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, όπως ορίζεται στο αρ. 139, έχει αρμοδιότητα «να αποφασίζει οριστικώς και αμετακλήτως επί πάσης προσφυγής αφορώσης σύγκρουσιν ή αμφισβήτησιν εξουσίας ή αρμοδιότητος, εγειρομένης μεταξύ της Βουλής των Αντιπροσώπων και των Κοινοτικών Συνελεύσεων ή εκατέρας αυτών, ως και μεταξύ των δικαστηρίων ή δικαστικών αρχών της Δημοκρατίας συγκρούσεων ή αμφισβητήσεων αίτινες επιλύονται υπό του Ανωτάτου Δικαστηρίου». Οι εξουσίες του, λοιπόν, φαίνεται να προσιδιάζουν με αυτές του ΑΕΔ, του αρ. 100 του ελληνικού Συντάγματος.

Το κυπριακό Σύνταγμα του 1960 προβλέπει, λοιπόν, την ίδρυση συνταγματικού δικαστηρίου στο οποίο μετείχαν ένας Ελληνοκύπριος και ένας Τουρκοκύπριος δικαστής υπό την προεδρία αλλοδαπού προέδρου. Μετά τα γεγονότα του 1963, την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων από τα διάφορα συντεταγμένα όργανα και τη νομοθετική συνένωση του συνταγματικού και του ανωτάτου δικαστηρίου, οι σχετικές αρμοδιότητες ασκούνται πλέον από το ανώτατο δικαστήριο. Κατά τον τρόπο αυτό, στις μεν πολιτικές και ποινικές υποθέσεις ο κατασταλτικός έλεγχος της συνταγματικότητας ασκείται κατά τρόπο διάχυτο (σε αντίθεση προς το αρ. 144 Κυπρ. Σ., που προέβλεπε παραπομπή του ζητήματος στο συνταγματικό δικαστήριο) από τα κατά περίπτωση αρμόδια δικαστήρια και τελικά από το ανώτατο δικαστήριο μέσα από τις διόδους των ενδίκων μέσων, στις δε διοικητικές διαφορές η δικαιοδοσία ανήκει ευθύς εξ αρχής στο ανώτατο δικαστήριο και έτσι ο έλεγχος της συνταγματικότητας που ασκείται από αυτό, στις υποθέσεις αυτής της κατηγορίας, είναι κατ' αποτέλεσμα συγκεντρωτικός.

Επιπλέον, όμως, το ανώτατο δικαστήριο ασκεί και αρμοδιότητες που προσιδιάζουν στο συγκεντρωτικό σύνταγμα, όπως είναι: Πρώτον, η επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από τον κανονισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των άμεσων οργάνων του κράτους και των δύο

κοινοτήτων (βλ. αρ. 137-139 Κυπρ. Σ.) και δεύτερον, η αφηρημένη γνωμοδότησή του για τη συνταγματικότητα ενός νόμου, που επίσης προβλέπεται στην κυπριακή έννομη τάξη, στην οποία και λειτουργεί ως ένα είδος προληπτικού, αφηρημένου και βεβαίως συγκεντρωτικού ελέγχου της συνταγματικότητας του νόμου (βλ. κυρίως αρ. 140 Κυπρ. Σ.).

Η ιδιομορφία της κυπριακής περίπτωσης εντοπίζεται σε αυτόν τον συμφυρμό στοιχείων, αφενός μεν του προληπτικού και του καταστατικού, αφετέρου δε του διάχυτου και του συγκεντρωτικού δικαστικού ελέγχου της συνταγματικότητάς. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι στη σχετική συνταγματική νομολογία του ανωτάτου δικαστηρίου συναντά κανείς τη ρητή και αναλυτική εξαγγελία των ερμηνευτικών μεθόδων που πρέπει να ακολουθεί ο δικαστής από τον έλεγχο της συνταγματικότητας με ρητές αναφορές στη νομολογία του ανωτάτου δικαστηρίου των ΗΠΑ και την αμερικανική συνταγματική θεωρία (βλ. κυρίως τις αποφάσεις για τις υποθέσεις: Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κατά Μουσταφά Ιμπραχίμ {1964 Α. ΑΔ. 195} και Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών κατά Χαρ. Κυριακίδη 1966 Α. ΑΔ. 640)¹.

➔ Άρθρα 152 έως 164

Μέρος Χ. Περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και των υπό Τούτο Τεταγμένων Δικαστηρίων

Στο αρ. 152 ορίζεται ότι η δικαστική εξουσία, εκτός από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ασκείται από Ανώτατο Δικαστήριο και από κατώτερα δικαστήρια «τα οποία θα ιδρυθώσι δια νόμου, τηρουμένων των διατάξεων του Συντάγματος».

Στο αρ. 153 κατοχυρώνεται το Ανώτατο Δικαστήριο, που συγκροτείται «εκ δύο ελλήνων δικαστών, ενός τούρκου και ενός ουδέτερου δικαστού. Πρόεδρος του Δικαστηρίου είναι ο ουδέτερος, οσάκις θα διαθέτη δύο ψήφους». Έδρα του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι η πρωτεύουσα και για τους δικαστές ισχύουν ανάλογα με αυτά που ισχύουν και για τους δικαστές του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

«Το Ανώτατον Δικαστήριο είναι το ανώτατον δευτεροβάθμιον δικαστήριο εν τη Δημοκρατία και κέκτηται δικαιοδοσίαν να κρίνη και αποφασίζη, κατά τας διατάξεις του Συντάγματος και τον δυνάμει τούτου συντασσόμενον διαδικαστικόν κανονισμόν, επί πάσης

εφέσεως κατ' αποφάσεως οιασδήποτε άλλου δικαστηρίου, πλην του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου» (αρ. 155 παρ. 1).

---

¹ Βλ. Ευάγγελου Β. Βενιζέλου, «Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου Ι», εκδ. Παρατηρητής, Θεσ/νίκη, 1991, ΚΕΦ. «Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων».

➔ Άρθρα 165 έως 168
Μέρος XI. Δημοσιονομικά Διατάξεις

Στα άρθρα αυτά γίνεται λόγος για τον τρόπο είσπραξης των χρηματικών εσόδων της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και για τις κρατικές δαπάνες και χορηγίες. Επίσης, ορίζεται ο τρόπος που απεικονίζονται οι δαπάνες στον προϋπολογισμό και σε ποια περίπτωση ψηφίζεται συμπληρωματικός προϋπολογισμός.

➔ Άρθρα 169 έως 178
Μέρος XII. Διάφοροι Διατάξεις

Στα άρθρα αυτά ορίζεται ο τρόπος εφαρμογής των συνθηκών, συμβάσεων ή διεθνών συμφωνιών, που συνάπτει η Κυπριακή Δημοκρατία. Το άρθρο 170 προβλέπει ότι «η Δημοκρατία θέλει παραχωρήσει κατόπιν συμφωνίας, υπό καταλλήλους όρους, την ρήτραν του μάλλον ευνοουμένου Κράτους εις το Βασίλειον της Ελλάδος, την Τουρκικήν Δημοκρατίαν και το Ηνωμένον Βασίλειον της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, εις πάσαν συμφωνίαν οιασδήποτε φύσεως».

Στο άρθρο 171 ορίζονται οι κανόνες που διέπουν τη μετάδοση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων στις δύο κοινότητες. Όπως προβλέπεται στην παρ. 2, «η διάρκεια των ραδιοφωνικών προγραμμάτων δια την τουρκικήν κοινότητα δεν θα είναι βραχύτερα των εβδομήκοντα πέντε ωρών εβδομαδιαίως, κατανεμημένων εις κανονικάς ημερησίας εκπομπάς καθ' απάσας τας ημέρας της εβδομάδος εάν, όμως, επιβληθή μείωσις της συνολικής διάρκειας των εκπομπών, ούτως ώστε η

διάρκεια των προγραμμάτων δια την ελληνικήν κοινότητα να καταστή βραχύτερα των εβδομήκοντα πέντε ωρών εβδομαδιαίως, τότε η καθ' οιανδήποτε εβδομάδα διάρκεια των προγραμμάτων δια την τουρκικήν κοινότητα μειούται κατά τον αυτόν αριθμόν ωρών, κατά τον οποίον εμειώθη η διάρκεια των προγραμμάτων δια την ελληνικήν κοινότητα. Εάν, αντιθέτως, η διάρκεια των προγραμμάτων δια την ελληνικήν κοινότητα αυξηθή πέραν των εκατόν τεσσαράκοντα ωρών εβδομαδιαίως, τότε η διάρκεια των προγραμμάτων δια την τουρκικήν κοινότητα θ' αυξάνηται κατ' αναλογίαν τριών ωρών δια την τουρκικήν κοινότητα έναντι επτά ωρών δια την ελληνικήν κοινότητα». Εδώ παρατηρείται λεπτομερειακή ανάλυση τεχνικών ζητημάτων, η ένταξη των οποίων σε συνταγματικό κείμενο ενδεχομένως ξενίζει τους Έλληνες νομικούς.

→ Άρθρα 179 έως 186
Μέρος XIII. Τελικαί Διατάξεις

Στο αρ. 179 παρ. 1 ορίζεται ότι το Σύνταγμα είναι ο υπέρτατος νόμος της Δημοκρατίας. «Οιαδήποτε αντίφασις μεταξύ των δύο κειμένων του Συντάγματος επιλύεται υπό του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, δι αναφοράς εις το κείμενον του σχεδίου Συντάγματος, το υπογραφέν εν τη Μικτή Συνταγματική Επιτροπή εν Λευκωσία την 6ην Απριλίου 1960, ως και εις το κείμενον των εν τω παραρτήματι τροποποιήσεων αυτού, το υπογραφέν την 6ην Ιουλίου 1960 υπό αντιπροσώπων του Βασιλείου της Ελλάδος, της Τουρκικής Δημοκρατίας και της Ελληνικής και Τουρκικής κοινότητος, λαμβανομένου υπ' όψιν και του κειμένου των συμφωνιών Ζυρίχης της 11ης Φεβρουαρίου 1959 και Λονδίνου της 19ης Φεβρουαρίου 1959, κατά τε το γράμμα και το πνεύμα αυτών (αρ. 180 παρ. 2) Εν περιπτώσει ασαφείας, το Σύνταγμα ερμηνεύεται υπό του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, λαμβανομένου υπ' όψιν και του κειμένου των συμφωνιών Ζυρίχης της 11ης Φεβρουαρίου 1959 και Λονδίνου της 19ης Φεβρουαρίου 1959, κατά τε το γράμμα και το πνεύμα αυτών (αρ. 180 παρ. 3)».

Στο άρθρο 182 παρ. 3 ορίζεται ότι για την τροποποίηση οποιουδήποτε νόμου «απαιτήται πλειοψηφία περιλαμβάνουσα τουλάχιστον τα δύο τρίτα

του όλου αριθμού των εις την ελληνικήν κοινότητα ανηγόντων βουλευτών και τουλάχιστον τα δύο τρίτα του όλου αριθμού των εις την τουρκικήν κοινότητα ανηγόντων βουλευτών».

Στο άρθρο 183 ορίζεται ο τρόπος της κήρυξης κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, την εξουσία για την οποία έχει το υπουργικό συμβούλιο.

Στην πραγματικότητα, οι περισσότερες από τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, και ειδικότερα αυτές που αφορούν στην κατανομή των εξουσιών μεταξύ των δύο κοινοτήτων παρέμειναν κενό γράμμα και ουσιαστικά «ακυρώθηκαν» από τα γεγονότα του 1974, που οδήγησαν στη διχοτόμηση της Κύπρου και στην de facto αυτοανακήρυξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας ως ανεξάρτητου κράτους. Ενδεικτικό της ανενέργειας των διατάξεων είναι το αρ. 185 που ορίζει ότι «το έδαφος της Δημοκρατίας είναι ενιαίο και αδιαίρετο» και ότι «η καθολική ή μερική ένωση της Κύπρου μετ' οιοδήποτε άλλου Κράτους ή η χωριστική ανεξαρτησία αποκλείονται».